

Louidgi Beltrame

La huaca llora

25.04-07.07.24

NL

La Loge

Kluisstraat 86 - rue de l'Ermitage
B-1050 Brussels

Aan het begin van zijn artistieke carrière richtte Louidgi Beltrame zich op de geesten en tekortkomingen van het modernistische project vanuit een niet-westers perspectief, met name door middel van architectuur en film. Sinds een tiental jaar heeft de kunstenaar, in het verlengde van deze ontwikkelingen en in het licht van de dekolonisatie van het denken, een bijzondere interesse aan de dag gelegd voor verschillende ontologieën, kosmologieën en epistemologieën.

Sinds 2012 doet Louidgi Beltrame onderzoek in Peru, wat hem naar de aardtekeningen van Nazca heeft geleid en naar de praktijken van de *curandero* (een traditionele genezer of sjamaan) José Levis Picón Saguma. Tijdens het verkennen van de verschillende dimensies van de Peruviaanse kustwoestijn, bezaaid met piramides en precolumbiaanse necropolissen die bekend staan als huacas, raakte hij geïnteresseerd in de dubbelzinnige figuur van de *huaquero* (een clandestiene grafdelver).

De *huaquero* is een randfiguur die zich op de grens van verschillende werelden bevindt. Enerzijds op de grens van de inheemse Andes-wereld, verbonden met het prekoloniale verleden dat gebaseerd is op gemeenschapsrelaties die gekenmerkt worden door het idee van herverdeling en op een wederkerigheidsrelatie met

de 'anders-dan-menselijke wezens' wiens territorium hij deelt, en anderzijds op de grens van de wereld van de archeotrafiek, de handel in archeologische voorwerpen. Want hoewel de *huaqueros* als doel hebben om sommige van de voorwerpen die ze vinden te verkopen, handelen ze binnen een complex netwerk van tussenpersonen zoals vervalsers, verzamelaars en musea, maar ook genezers, sjamanen en plattelandsgemeenschappen. En hoewel hun activiteiten vanuit juridisch oogpunt illegaal zijn, worden *huaqueros* binnen de Andesgemeenschappen beschouwd als specialisten, als empirische archeologen. In de 19de en 20ste eeuw hebben ze immers, onder druk van de omstandigheden en de postkoloniale controle, voor Westerse archeologen gewerkt die de regio verkenden en op zoek waren naar de kostbare precolumbiaanse artefacten die verborgen lagen in de *huacas*. Na hun opgravingen kunnen de *huaqueros* zich tot een *curandero* wenden om 'gereinigd' te worden. Soms bieden ze die persoon, in ruil voor de behandeling, een voorwerp uit de *huaca* aan. Die transacties overstijgen het puur speculatieve en financiële, want tijdens deze collectieve genezingsceremonies (*mesas curanderas*) worden de uitgewisselde artefacten opnieuw opgenomen in het rituele en heilige circuit en dienen ze opnieuw als dragers van precolumbiaanse kennis. De *huaquería* (illegale opgraving) kan daarom worden gezien als een vorm van verzet tegen de kolonisatie doordat de prekoloniale praktijken en kennis blijven voortbestaan.

Er wordt gezegd dat de *huaca* huilt (*La huaca llora*) wanneer tranen van zand langs de zijanten van de uitgegraven tombe naar beneden beginnen te lopen en deze dreigt in te storten en de illegale opgravers te verzwelgen. In de kosmologie van de Andes fungeert de *huaca* als een persoon met wie de *huaqueros* een wederzijdse relatie aangaan. Tijdens hun opgravingen voeren de *huaqueros* een ritueel uit waarbij ze cocabladeren en tabak offeren en gebruiken. Nadat ze de *huaca* hebben ondervraagd, gebruiken ze baquetas om de bodem te onderzoeken en zo de graven en de voorwerpen hierin te lokaliseren. Het kan gaan om *huacos* (ritueel keramiek), textiel of artefacten in edelmetaal.

Voor *La huaca llora* (De *huaca* huilt), zijn tentoonstelling in La Loge, brengt Louidgi Beltrame films, foto's, inkt op doek en een sculptuur rond de praktijk van de *huaqueros* samen.

Aan de ingang, een video toont ronddraaiende *huacos* (precolumbiaans ritueel keramiek). Die keramiek komt uit een lokale, semi-illegale privécollectie met stukken die de vader van de huidige eigenaar in de loop der jaren heeft gekocht van *huaqueros* in de regio Pacasmayo.

In de tempel, een aluminium sculptuur gebaseerd op een 3D-scan van het gat dat achterbleef na het openen van een tombe op de Cerro La Mina (waar *huaqueros* een zeer rijke Mochica-begraafplaats hebben ontdekt) in de Jequetepeque-vallei. Het gat in de tombe wordt op deze manier tastbaar en wordt getransformeerd in een middelpuntvliedende kracht, in een maalstroom die eraan herinnert dat deze ruimtes een poort zijn naar andere werelden, waar mensen en niet-mensen relaties onderhouden en zaken doen.

De maalstromen (*vortex*) zijn inkten op katoenen voile, opgezet op canvas. Deze werken zijn over La Loge verspreid en werden door Loidgi Beltrame gemaakt in een staat van opperste concentratie. Rond een cirkelvormige ruimte die leeg wordt gelaten, maakt de kunstenaar weidse gebaren in enkele rechte, snelle trekken. Die streken worden geleidelijk korter en fijner en hebben vaak een tweede kleur. Ze worden met een penseel aangebracht totdat de hele voile bedekt is. Zodra het is opgespannen, benadrukt het kwetsbare kader het optische en vibrerende van deze interventies. Ze geven een energie af die onze blik en ons lichaam doordrenkt en naar het centrale punt stuurt.

Twee video's tonen de verschillende stadia van de *huaquería* of illegale opgravingen waarvan Loidgi Beltrame getuige was op de Pakatnamu-site, in de kustwoestijn van Noord-Peru. Elk scherm toont een team van twee *huaqueros*, Marlon en zijn vriend José Luis, en Terreco en zijn zoon Oscar.

Een derde video op een flatscreen toont een *mesa* (tafel in het Spaans) in Terreco, in de plattelandsgemeente Jequetepeque. Die *mesa* is vergelijkbaar met een syncretisch altaar en staat opgesteld op een bank in de slaapkamer. Ze bestaat uit verschillende voorwerpen die de *huaquero* tijdens zijn opgravingen heeft verzameld. Het gaat dan onder meer om een set menselijke schedels die hij gebruikt bij de genezingsrituelen.

In de driehoek en op de eerste verdieping, een serie van 31 analoge foto's, getiteld *Huancor, 17h, apparition des images* (2024), beschrijft de reis van de kunstenaar door het rotsachtige landschap van de archeologische vindplaats Huancor in het zuiden van de Peruviaanse Andes. De foto's werden genomen in de schemering en leggen op één enkel rolletje het precieze moment vast waarop het licht op de rotsen valt. Zo worden de oeroude rotstekeningen zichtbaar die in de loop van duizenden jaren als een palimpsest op het oppervlak van de stenen zijn gegraveerd. Vogels, zoogdieren, reptielen, mensen en andere minder afgelijnde wezens bewonen dit rotsachtige landschap midden in de woestijn.

Après la Mesa is een analoge kleurenfoto van het einde van een *mesa curandera* in de stad Chincha, een genezingsnacht geleid door José Levis Picón Saguma, een *curandero* met wie Loidgi Beltrame sinds 2015 contact heeft. Tussen enkele inheemse architecturale elementen zien we de achterkant van een oude Ford Mustang, die toebehoort aan een van de assistenten van de genezer. Bij gebrek aan voldoende inkomsten gebruikt hij de Mustang niet, maar hij onderhoudt hem wel, als een 'cultobject' dat zijn aandacht opeist.

Op de tweede verdieping, *La huaca pleure, avec les voix* is een video in vier hoofdstukken die de verhalen vertelt van *huaqueros* Marlon en Terreco, archeoloog Juan Pablo en het echtpaar Maquera, die elk een specifieke relatie hebben met de Pakatnamu-site. Verhalen over het dagelijks leven en magische, spookachtige ontmoetingen overlappen met beelden van de archeologische site en de plekken waar ze wonen. De optelsom van deze microverhalen weeft een portret van een gemeenschap waar de levenden en de doden samenkomen en met elkaar omgaan.

Louidgi Beltrame is geboren in Marseille en woont en werkt in Parijs.

Hij heeft solotentoonstellingen gehouden in het centrum voor hedendaagse kunst Crédac in Ivry-sur-Seine (2024), in het MAC Lima in Peru (2021), het centrum voor hedendaagse kunst Circuit in Lausanne (2019), het centrum voor hedendaagse kunst Passerelle in Brest (2019), het Palais de Tokyo (2016), het FRAC Basse-Normandie, de Kunstverein Langenhagen (2015) en de galerie Jousse Entreprise (2014, 2019).

Hij nam deel aan de 12de Gwangju Biënnale in 2018 en aan het programma dat Apichatpong Weerasethakul opstelde voor de 11de Sharjah Biënnale in 2013. Hij heeft deelgenomen aan talrijke festivals waaronder FID Marseille, Doclisboa en International Film Festival Rotterdam, maar ook aan groepstentoonstellingen waaronder *Meia Noite*, Biennale d'Art Contemporain de Coimbra (2022), *Les Envoûtés*, Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris (2021), *A Natural History of Ruins*, Centre d'Art Contemporain Pivô, Sao-Paulo, Brazilië (2021), *Stadtansichten*, Kunstverein Heidelberg (2018), *Y he aquí la luz*, Museo de arte Miguel Urrutia de Bogota (2017), *What is not visible is not invisible*, National Museum of Singapore (2016), *Flatland*, Musée d'art contemporain de Sérignan (2016), *Plagiar of Futuro*, Hangar, Lissabon (2015), *Michelangelo Antonioni*, Cinémathèque Française, (2015), *Double Jeu*, FRAC Centre, Orléans, 2014.

Huaca is een uit het Quechua en het Aymara Wak'a afgeleide term die vandaag in Peru verwijst naar alle precolumbiaanse overblijfselen, tempels, piramiden en necropolen. In de pre-Spaanse periode werd de term gebruikt voor alle heilige ruimten en objecten, of het nu een tempel, een berg, een meer of een rots was, maar het kon ook bepaalde categorieën van objecten aangeven, zoals huacos (ritueel aardewerk), mummies van voorouders of andere. *Huacas* worden beschouwd als personen, 'wezens die geen mensen zijn' en met wie de Andesvolkeren een wederkerige relatie hebben, waardoor ze de westerse ontologie van het heilige verruimen, evenals de modernistische scheiding tussen natuur en cultuur, menselijk en niet-menselijk, bezielde en onbezielde enz.

Het woord **huaquero** is afgeleid van *huaca* en we kunnen het vertalen als 'clandestiene opgraver'. De traditionele *huaquero*, niet te verwarren met de plunderaars uit de grote steden, behoort veelal tot een rurale gemeenschap die een directe toegang tot de precolumbiaanse ruïnes heeft. Zijn praktijk zit vervat in een relationele structuur waardoor hij een bevoorrechte tussenpersoon is tussen de gemeenschap en de voorouders, tussen de levenden en de doden. Hij wordt beschouwd als een 'lokale specialist van het verleden' die een alternatieve wijsheid bezit, met zowel kennis van de archeologische sites en de artefacten die hij onderzoekt, als van de rituele praktijken om de gratie van de *huaca* te verkrijgen. Die laatste wordt zelf als een levende entiteit beschouwd die genereus maar ook wel gevaarlijk kan

zijn. De meeste *huaqueros* hebben nog een andere, niet-vaste job in de landbouw, de bouw of de visserij en hangen niet enkel van de *huaqueo* af voor hun levensonderhoud. Soms verkopen ze de opgegraven artefacten aan tussenpersonen, die ze dan doorverkopen aan verzamelaars in de grote stedelijke centra. Soms laten de *huaqueros* zich na hun clandestiene opgravingen 'reïngigen' door de lokale *curandero* (sjamaan). In ruil voor zijn diensten schenken ze de *curandero* een paar *huacos* die hij dan kan gebruiken in zijn praktijk als genezer. Het opgegraven en uitgewisselde artefact krijgt zo zijn 'agency'¹ (vermogen om te handelen) in het rituele circuit eeuwen nadat het werd begraven, en dat is een alternatief voor de circuits van de antropologische musea en de handel in archeologische voorwerpen. Het is niet ongebruikelijk dat de *huaqueros* daarnaast kleine persoonlijke verzamelingen aanleggen, '*huacotecas*' of verzamelingen die tot de gemeenschap behoren.

De term **huaco** verwijst naar het precolumbiaanse rituele aardewerk dat grondig werd onderzocht en in historische sequenties werd ondergebracht door archeologen. Het pre-Spaanse Peru ontwikkelde een rijke traditie in de productie van textiel en aardewerk, die zich nu in de antropologische collecties van de musea en bij privéverzamelaars bevindt. De *huacos* zijn samen met andere kostbare artefacten (van metaal of textiel) de uitgelezen objecten van het speurwerk van de *huaqueros* en de archeologen in de precolumbiaanse graven. Ze zijn ook in trek bij de doorverkopers en verzamelaars van precolumbiaanse

kunst. Door hun complexe 'sociale leven' worden ze soms opgenomen in de mesas *curanderas* (collectieve genezingsceremonieën) van de *curanderos* (sjamanen), waar ze worden gebruikt voor hun werking die voortkomt uit de 'geaccumuleerde lading' in de *huacas* en voor hun band met het pre-Spaanse verleden.

De **baqueta** is een instrument waarmee de *huaqueros* de bodem van de *huacas* onderzoeken om precolumbiaanse graven en de artefacten die ze bevatten op te sporen. Het is een lange en smalle stalen stang met T-vormig handvat. Die specifieke instrumenten worden gemaakt door lokale smeden op basis van bouwmaterialen die een andere functie krijgen voor de fabricage van de *baqueta*.

De **bolo de coca** verwijst naar het cocabladdat de *huaqueros* gebruiken als opwekkend middel, dat echter ook de honger stilt en de dorst lest in moeilijke werkomstandigheden en een woestijnklimaat. De term *bolo* is een specifieke verwijzing naar de bol die ontstaat als de cocabladderen lang worden gekauwd. De *huaqueros* gebruiken het cocabladd ook om voorspellingen te doen over de vindplaatsen van de graven in de *huacas*. Vaak worden ze in combinatie met tabak gebruikt, nog een andere heilige plant in de Andestradietie. Coca is al sinds de pre-Spaanse periode een geneeskrachtige en heilige plant bij de Andesbevolking.

De **curandero** is de traditionele genezer of sjamaan van de Andesgemeenschappen. In zijn zorgverlening houdt hij rekening met de plaats van de patiënt in de gemeenschap. Die zorgver-

lening is diep verankerd in de precolumbiaanse tradities rond de cultus van de *huacas* en het gebruik van meesterplanten (psychotrope planten) en geneeskrachtige planten. De *curanderos* werden gestigmatiseerd door de katholieke inquisitie, die leidde tot de 'uitroeiing van de idolatrie' bij de Andesvolkeren, en ze zijn nog altijd illegaal in Peru, verbannen naar afgelegen plattelandsgemeenschappen en naar de buitenwijken van stedelijke centra. De hedendaagse praktijk van de *curanderos* heeft de katholieke cultuur geassimileerd en wordt voortdurend bijgewerkt. Zo is hij kenmerkend voor de syncretische vormen die voortkomen uit het Andesverzet tegen de koloniale onderdrukking. Een antropofage relatie², waarin de gekoloniseerde volkeren de cultuur van de kolonisator tot zich nemen om hun eigen cultuur levend te houden, leidt tot een syncretische cultuur.

De **mesas curanderas** zijn collectieve en clandestiene genezingsceremonieën. Ze worden een hele nacht lang uitgevoerd door de *curanderos* (genezers in het Spaans) die een vorm van inheemse geneeskunde beoefenen die verankerd is in de precolumbiaanse kennis en gebaseerd is op het gebruik van psychotrope meesterplanten (San Pedro-cactus, cocabladderen), tabak en parfums en op het gebruik van voorwerpen met een sterke magische werking, zoals *huacos*, stenen afkomstig uit specifieke *huacas*, of afbeeldingen van enkele katholieke heiligen (Sint-Cyprianus, Sint-Antonius). De term *mesa* (tafel in het Spaans) verwijst ook naar het geheel van die objecten die tijdens het ritueel door de San Pedro-cactus worden geactiveerd. Uit de archeologische opgravingen blijkt dat deze relatie tussen de San Pedro-plant

(of *Huachuma* in het Quechua) en de mens al meer dan 3000 jaar bestaat in de kosmologie van de Andes.

1. Handelingsvermogen is een mogelijke vertaling van het Engelse woord 'agency' zoals dat wordt gebruikt door Alfred Gell in zijn postume werk *Art and Agency* (uitg. Oxford University Press, 1998). Deze titel is in het Frans vertaald als *L'art et ses agents, une théorie anthropologique*, ed. Alexandre Laumonier en Stéphanie Dubois, 2009.

2. Ziehe Oswaldo de Andrade, 'Manifesto Antropófago', in *Revista de Antropofagia*, deel 1, 1929.

WERKEN

Ingang

La huaca pleure, avec les huacos, 2024
Video 4K HD-overdracht, 10 min 19 s

van links naar rechts
Vortex 5, 2024
Inkten op katoenen voile
81 x 62,5 cm

Vortex 7, 2024
Inkten op katoenen voile
81 x 62,5 cm

Tempel

La Mina, 2024
Gegoten aluminium

Vortex 2, 2024
Inkten op katoenen voile
81 x 62,5 cm

Vortex 4, 2024
Inkten op katoenen voile
81 x 62,5 cm

La huaca pleure, avec Marlon et José Luis, 2024
Video 4K HD-overdracht, 11 min 34 s

La huaca pleure, avec Terreco et Oscar, 2024
Video 4K HD-overdracht, 13 min 39 s

La huaca pleure, avec Terreco et la Mesa, 2024
Video 4K HD-overdracht, 6 min 34 s

Driehoek begane grond en 1ste verdieping

Huancor, 17h, apparition des images, 2024
31 analoge zwart-witprints op Ilford Multigrade FB Warmtone-barietpapier.
Ongeveer 39 x 25,5 cm

Après la Mesa, 2024
Analoge kleurenfoto op Fujifilm crystal archiefpapier
DP-II mat.
92 x 62 cm

2de verdieping

Vortex 1, 2024

Inkten op katoenen voile

81 x 62,5 cm

Vortex 8, 2024

Inkten op katoenen voile

81 x 62,5 cm

Vortex 6, 2024

Inkten op katoenen voile

81 x 62,5 cm

Vortex 3, 2024

Inkten op katoenen voile

81 x 62,5 cm

La huaca pleure, avec les voix, 2024

Video 4K HD-overdracht, 53 min 2 s

Alle werken worden getoond met toestemming van de kunstenaar en Galerie Jousse Entreprise.

PUBLIEK PROGRAMMA

Through the Eyes met Anaïs Chabeur

30.05.24, 18:30

Een subjectieve rondleiding door de tentoonstelling met de kunstenares Anaïs Chabeur.

Anaïs Chabeur (1992) is een Brusselse kunstenares. Ze creëert poëtische en zintuiglijke sferen aan de hand van films, installaties en participatieve voorzieningen. Ze nodigt uit om de tijd bewust te ervaren. De intimiteit van de dood is een onderliggend thema in haar werk en leven. Sinds 2022 is Anaïs vrijwilliger in de palliatieve zorg en biedt ze haar nabijheid en massages aan mensen aan het einde van hun leven. Haar werk was te zien in groepstentoonstellingen in centra zoals het SMAK (Gent), De Singel (Antwerpen), Wiels (Brussel) en CIAP (Hasselt). Verder waren er solotentoonstellingen in Le Botanique, V2Vingt en Atelier Arthur Rogiers (Brussel). In de periode 2024-2026 zal Anaïs als onderzoeker actief zijn aan de Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen, met haar project 'Visions for Crossing'.

Aankomende evenementen

Volg ons programma en op onze website
www.la-loge.be

Dankwoord

De tentoonstelling in La Loge wordt georganiseerd in samenwerking met Centre d'Art Contemporain d'Ivry, Le Crédac (FR). Het project van Loidgi Beltrame ontving steun van het DRAC Île-de-France, het regionale directoraat culturele zaken van het Franse ministerie van cultuur en van het CNAP, centre national des arts plastiques (FR).

La huaca llora was niet mogelijk geweest zonder de geëngageerde samenwerking met de kunstenaar Loidgi Beltrame.

De productie van deze tentoonstelling was mogelijk dankzij het professionele en toegewijde werk van Arthur Jules, Leonor Gomez en de technische assistentie van Ludo Engels.

Loidgi Beltrame bedankt Emanuela Canghiari, Esteban Arias, Juan Pablo Buchelli, Marlon, José Luis, Terreco, Oscar, de huaqueros, Alejandra Monteverde, Amilcar Packer, José Levis Picón Saguma, Octave Rimbart Riviere, Stefan Nikolaev, Markov Studio, Armando Andrade Tudela, Jorge Satorre, Catalina Lozano, Chourouk Hriech, Benjamin Videau, Alain Della Negra, Mikael Barre, Ange Hubert, Actarus Studio, Adrien Von Nagel, Julie Laporte, Cadre en Seine, het team van Crédac (Claire Le Restif, Sébastien Martins, Ana Mendoza Aldana, Julia Leclerc, Lucia Zapparoli, Virginie Lyobard, Benoît Caut), het team van La Loge (Wim Waelput, Antoinette Jattiot, Thibaud Leplat), het technische team van La Loge, de grafisch ontwerpers van La Loge (Boy Vereecken en Antoine Begon), Elfi Turpin en de huaca's van Peru.

Het team van La Loge

Directeur & curator: Wim Waelput

Communicatie & Curator van publieke programma's: Antoinette Jattiot

Stagiaire: Martina Lattuca

Visuele identiteit: Antoine Begon, Boy Vereecken

Productie: Arthur Jules, Léonor Gomez

Audio & video: Ludo Engels

Fotografie: Lola Pertsowsky

Tentoonstellingvideo: Anais Chabeur

Vertalingen en proeflezingen: BLURBS, Entre les Lignes

First Sight ambassador: Johan Larsen

Volunteers: Alice Beiglig, Ina Ciumakova, Inès Guffroy, Mia Brena Minetti, Sepehr Sharifzadeh, Thibaud Leplat.

Openingstijden

Donderdag tot zondag

13:00 - 18:00

Vrije toegang.

Bezoek onze website voor meer informatie over ons programma en onze evenementen

www.la-loge.be

La Loge is een vereniging zonder winstoogmerk. La Loge wordt gesteund door de Vlaamse Overheid, de Franse gemeenschap (FWB), de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en First Sight, een gemeenschap van geëngageerde individuen en organisaties. La Loge krijgt verder steun van de gemeente Elsene, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, COCOF, en de Nationale Loterij. La Loge is lid van 50° NORD-3° EST en Brussels Museums.

La Loge

rue de l'Ermitage 86

1050 Bruxelles

+32(0)2 644 42 48

info@la-loge.be

www.la-loge.be

